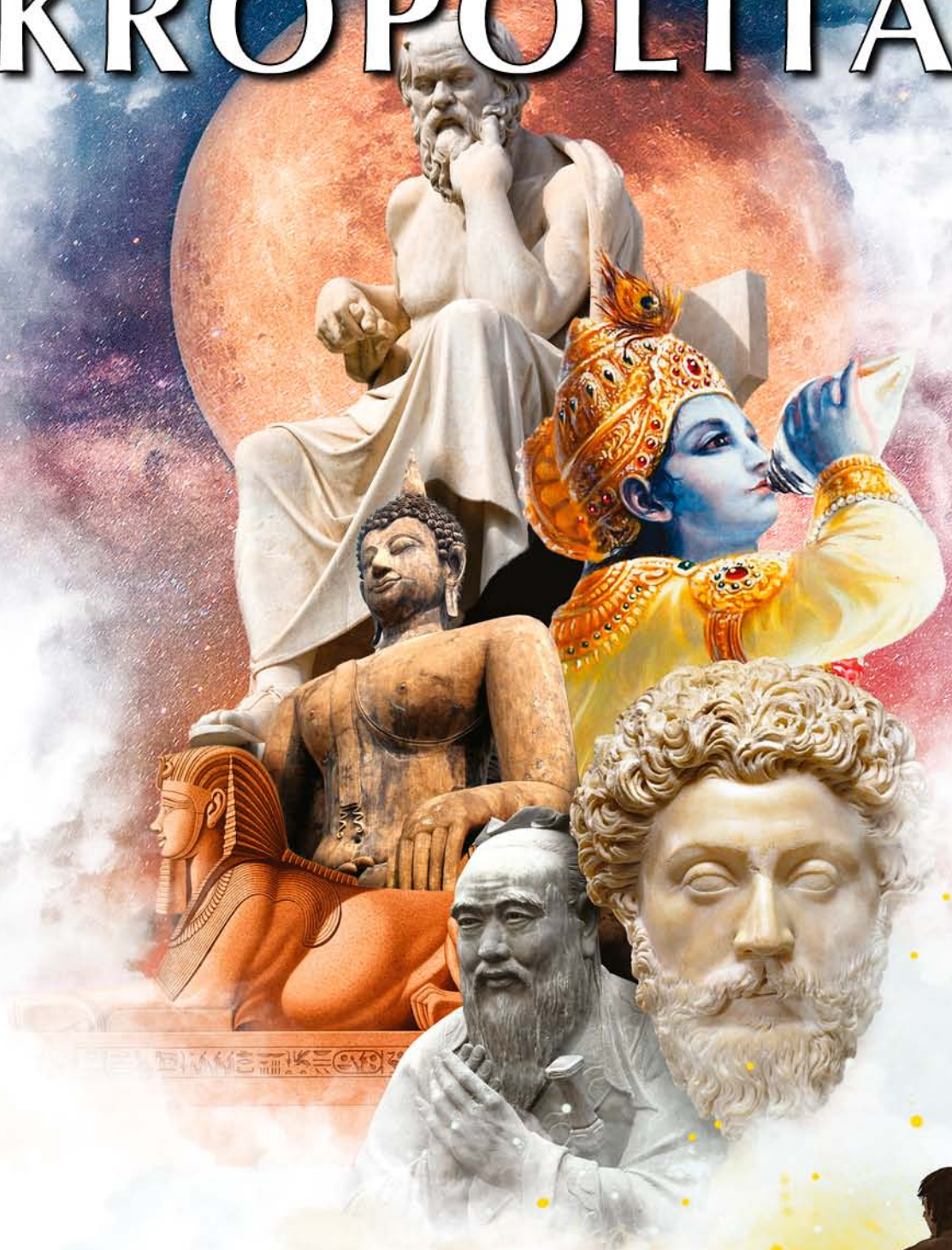

AKROPOLITÁN

SVĚTOVÝ DEN FILOZOFIE

NOVÁ AKROPOLIS
MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

FILOZOFIE
KULTURA
DOBROVŮLNICTVÍ

č. 163 LISTOPAD 2023

AKROPOLITÁN

FILOZOFIE - KULTURA - DOBROVOLNICTVÍ

Elektronický časopis č. 163, listopad 2023

Filozofie, kterou navrhujeme, je způsob života dostupný všem, což znamená uplatňování učení velkých mudrců v praxi.

Kultura je uskutečňování lidských hodnot v životě, čímž se stává aktivní, využívá kvality každého člověka a rozšiřuje obzory.

Dobrovolnictví je plodem vůle vložené do služby ostatním. Neexistuje větší bohatství, než je ochota.

BRNO

www.akropolis.cz/brno

HRADEC KRÁLOVÉ

www.akropolis.cz/hradec

LIBEREC

www.akropolis.cz/liberec

OLOMOUČ

www.akropolis.cz/olomouc

OSTRAVA

www.akropolis.cz/ostrava

PARDUBICE

www.akropolis.cz/pardubice

PLZEŇ

www.akropolis.cz/plzen

PRAHA

www.akropolis.cz/praha

ZLÍN

www.akropolis.cz/zlin

Šéfredaktorka

Slavica Kroča

Odpovědná redaktorka

Ivana Hurytová

Redakce a grafická úprava:

Eva Bímová,

Martina Flaitingrová, Ondřej Aksamít,

Jana Aksamítová, Petra Pavlíčková,

Samuel Bíma, Aleš Gabriel

Nová Akropolis se nemusí plně ztotožňovat s obsahem uveřejněných textů, odpovídají za ně výhradně jejich autoři.

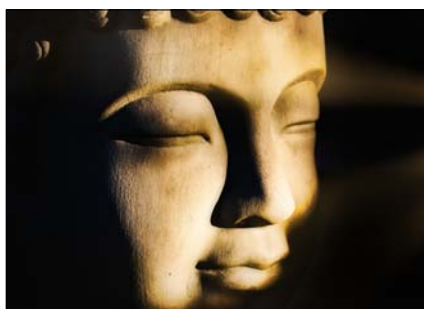
Všechna práva vyhrazena.

Tento časopis nebo jakákoli jeho část nesmí být reprodukovány v jakékoli formě bez předchozího písemného svolení vydavatele.

5

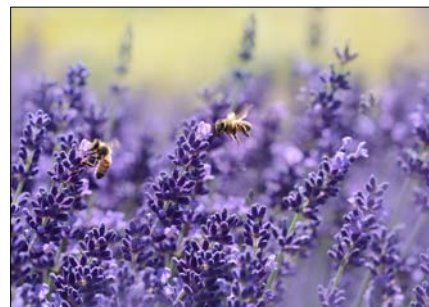
FILOSOFIE, VELKÁ VYCHOVATELKA

BUDDHA: SÍLA MYSLI

6

9

NÁDHERNÝ ŽIVOT VČEL
JAKO INSPIRACE SOUŽITÍ

SECESE

12

14

LÉČIVÁ SÍLA PŘÍRODY

Téměř každý den se mi naskytá pohled na několik majestátních stromů, okolo kterých procházím pozorujíc jejich silné a různě tvarované kmeny, abych poté z okna nahlédla až do jejich košatých korun s větvemi tyčícími se k nebi. Podzimní vítr si pohrává s listím, jež pomalu opouští své místo a ladně, jako by tančilo, se snáší k zemi, aby zde na čas poskytlo ochranu malým živým tvorům před chladným počasím. Slunečního svitu je stále méně a skrze zelené zbarvení začínají prostupovat podzimní teplé barvy vytvářející dohromady překrásnou paletu s nejrůznějšími tóny a odstíny.

Příroda nám poskytuje hodnotné lekce a bezpočet příkladů Moudrosti odrážející se i ve zdánlivě obyčejných věcech, ke kterým jako kdybychom byli slepí. Díváme se na ně, a přesto je nevidíme. A i kdybychom si vzali mikroskop nebo naopak dalekohled a spatřili to, co běžným okem nezpozorujeme, přesto ještě stále nemůžeme říci, že dostatečně „vidíme“ neboli vnímáme všechny úrovně pozorovaných objektů. Fyzickým zrakem, stejně jako ostatními smysly, zkoumáme hmotnou stránku věcí. Za pomoci přístrojů je analyzujeme a „pitváme“ až do nejmenších detailů, přičemž odhalujeme nesmírnou rozmanitost i rozdílnost prvků, jež však jeden bez druhého, bez vzájemné jednoty ztrácí smysl a důvod své existence.

Zdá se, že my lidé jsme schopní ocenit krásu pestrosti v přírodě, ale když se stejná pestrost ukazuje v lidské společnosti, vzbuzuje někdy strach a obavy. Jako kdybychom si mysleli, že o něco přijdeme, že se musíme něčeho vzdát, že to, co neznáme je špatné. Není ale opak pravdou? Nemůžeme spíše něco získat? Není vzájemný respekt a úcta k lidskému životu ve všech jeho podobách to, co z nás především dělá lidskou bytost? Ptáme se: Proč to nedělají ti druzí, proč bychom s tím právě my měli začít? Jak je možné, že ve společnosti, v níž je tolik oceňované prvenství, nám nezáleží na tom být první v tak důležité oblasti – v oblasti lidských vztahů a soužití? Snad máme pocit, že to nikdo neocení, že nám to nepřinese žádanou prestiž a odměnu, ale spíše potíže a problémy, na které nejsme připraveni.

Navzdory tomu, že ve společnosti více a více rezonuje myšlenka, že člověk je přirozenou součástí přírody, ve skutečnosti si stejně přisuzujeme právo vybírat si, které přírodní zákony pro nás platí a které ne. Avšak můžeme si opravdu vybírat? Není to jen další z projevů nevědomosti, o níž řecký filozof Platon mluvil jako o jedné z nejhorších nemocí člověka? Asi tomu tak bude, ale přesto věřím, že nejhorší není nevědět, ale nechtít se naučit, nechtít si klást otázky, nechtít hledat odpovědi.

Kdysi jsem se setkala s myšlenkou, jež zůstala uložena v mém nitru, na jednu stranu jako vodítko pro vlastní vnitřní růst a na druhou stranu jako jedna z odpovědí při hledání příčin lidské bolesti a utrpení: Je mnohem snazší pošlapat ty, kteří jsou vedle nás, než sami narůst. Ano, je snazší ničit než stavět, a to na všech úrovních. Avšak není člověk právě proto „obdarován“ myslí, jež je jako oheň, který vždy směřuje vzhůru, aby se tato mysl dotkla světa velkých idejí, Dobry, Pravdy, Krásky a Spravedlnosti a aby je přitáhla do našeho světa jako oporu pro život ve světle moudrosti?

Nepřítomnost moudrosti je to, co by nás přirozeně mělo vést k jejímu hledání. Na této cestě se v našich srdcích rodí láska k tomu, co je důstojné, co je odvážné, co je laskavé, co je velkorysé... Probouzí se jedna ctnost za druhou. Nejprve jsou ospalé a rozkukávají se, ale když je k sobě pevně a s láskou přivineme jako matka právě narozené dítě, stanou se silnějšími a jejich krása se odrazí v našich každodenních myšlenkách, slovech a činech.

Smyslem Filozofie bylo a stále je ukázat lidem cestu k Moudrosti. Pomáhala člověku před tisíci lety a stejně mu pomáhá i dnes. Žádná z otázek, kterým se filozofie věnuje, neztratila dnes na svém významu. Nenechme se zmást technickým pokrokem v naší části světa. Technologie nám v mnohém usnadňují život, ale přesto máme stejná trápení, jaká měli lidé v minulosti, pláčeme nad ztrátou, hněváme se kvůli nespravedlnosti, bojíme se selhání, hledáme zdroje vnitřní síly...

Filozofie neztratila nic ze svého významu, naopak je stále důležitější, což je i důvod proč každý třetí listopadový čtvrtek UNESCO vyhlašuje Světový den filozofie. U příležitosti tohoto významného dne pro vás v Nové Akropolis připravujeme řadu aktivit, na které vás srdečně zveme do všech našich sídel. A jaké to jsou, se můžete podívat [zde](#).

Těšíme se na setkání s vámi nejen na akcích ke Světovému dni filozofie, ale i na Kurzu Filozofie pro život, během kterého se naučíme, jak můžeme starověkou moudrost dnes využít pro lepší život nás i společnosti. www.filozofieprozivot.cz

Eva Bímová

Podobenství: Orel a slepice

Jeden sedlák našel v lese zraněné orlí mládě. Odnесl ho domů, vyléčil a dal na dvůr mezi slepice. Mladý orel postupně převzal jejich zvyky. Jednoho dne šel kolem dřevorubec a ptal se, proč je král ptáků zavřený na dvoře se slepicemi. Sedlák mu vysvětlil, že byl zraněný a že se nikdy nenaučil létat. Protože žil dlouho se slepicemi, už není orlem.

Dřevorubec mu oponoval: *Je hezké, že jsi jej vyléčil, ale stále má srdce orla a určitě je schopen se naučit létat. Co kdybychom to vyzkoušeli?*

Sedlák mu nevěřil: *Kdyby létat chtěl, tak to dávno udělal, já mu v tom nebráním. Máš pravdu, ty mu nebráníš létat. Ale naučil jsi ho chovat se jako by byl slepice, a proto nelétá. Záleží na tom, zda se více soustředíme na jeho obtíže s létáním, nebo na to, že má srdce orla a možnost naučit se létat.*

Sedlák nedůvěřivě vrtěl hlavou: *A jaký rozdíl je v tom, jestli místo obtíží budeme uvažovat o možnostech?*

To je dobrá otázka. Když se více zaměříme na obtíže, tak se nejspíš spokojíme s jeho chováním slepice. Pokud se ale zaměříme na jeho potenciál a možnosti, dáme mu šanci, aby vzlétl a stal se orlem.

Další den vzal dřevorubec orla opatrně do rukou, donesl jej na střechu domu a řekl mu: *Tvoje místo je na nebi, ne na zemi. Roztáhni křídla a leť! Dokážeš to.* Orel se ale nedal přesvědčit. Byl zmatený a nechápal, co po něm chce. Jakmile uviděl dvorek z takové výšky, vyděšeně se chvěl a chtěl se vrátit do bezpečí ke slepicím.

Dřevorubec se ale nevzdával a příští den pokus opakoval na nedalekém kopci. Zvedl orla nad hlavu a ten se opět zachvěl. Dřevorubec se mu podíval do očí a řekl: *Nepřekvapuje mne, že máš strach, to je normální. Ale sám se přesvědčíš, že se to vyplatí zkusit. Spřátelíš se s větrem a poznáš srdce ostatních orlů. Roztáhni křídla a leť vstříc svému osudu!*

Orel se rozhlédl. Nejprve se podíval dolů a potom pohlédl k nebi. Muž ho zvedl vzhůru a něžně pohladil. Orel pomalu roztáhl křídla a s vítězným pokřikem se vznesl k nebi. Využil svých možností.

(převyprávěný příběh José Carlose Bermeja z knihy *Příběhy pro uzdravení duše*)

FILOZOFIE, VELKÁ VYCHOVATELKA

I když se říká, že filozofie není praktická a že je zbytečná, znovu se utvrzujeme v opaku: velké otázky, velké obavy..., kde jsou zodpovězeny? Jak si poradíme s tím, co nás napadá, když se ocitneme o samotě: proč život, a proč smrt, a proč bolest, a proč stárneme, a proč se nám dějí věci, které se nám dějí? Proč existuje utrpení a proč lze přecházet z utrpení do radosti a z radosti do utrpení, a co je to, co nás jako vítr nese od jedné věci k druhé? Proč máme strach a proč pochybujeme...?

A když se objeví tyto otázky, buď si je zodpovíme, nebo budeme žít věčně utrpení, protože si před očima zatáhneme oponu, což dokazuje, že nevidíme to nejdůležitější.

Když existují otázky, není jiného léku než se ptát. Když Sokrates řekl: „Vím pouze to, že nic nevím“, neřekl to proto, že se smířil s tím, že nic neví. Znamená to vzít na vědomí, že něco nevíme, a brát to jako výchozí bod: „Dozvíím se více, protože potřebuji více.“ I když uplynou staletí, lidé si budou stále klást tyto otázky. A stačí, že je od nás vyžadována jedna jediná odpověď, aby se filozofie stala užitečnou, praktickou a potřebnou.

Filozofie je velkou vychovatelkou. Je tou, která nás učí. Nestaneme se mudrci, budeme však mít alespoň o něco méně obav, o něco méně pochybností, než jsme měli dříve. Neuvidíme Velkou Pravdu, ale začneme mít některé jistoty.

Dobrá výchova formuje a transformuje. Dobrá výchova je vnitřní alchymie. Nemůžeme být stejní před učením a po něm. A pokud jsme stejní, je to proto, že jsme se nic nenaučili, je to proto, že jsme si možná zapamatovali spoustu věcí, ale nic nevíme. Tato formativní, transformující výchova není, jak nám říkal profesor Livraga, výchovou nucenou. Lidskou osobnost nelze formovat násilím.

Je to v každém případě výchova, která nás musí zbavit mnoha pout a nedostatků, mnoha nejistot a strachů. Když se člověk dokáže zbavit těchto břemen, když dokáže vytáhnout kotevní lano, cítí se Duše svobodná. Tato formativní výchova nám musí pomoci, musíme se naučit, jak se učit. A musíme se učit prostřednictvím praxe, protože se stáváme velmi usedlími. Přehnaně usedlími. Chybí nám zkušenosti. Je třeba, abychom se stali sami sebou.

Delia Steinberg Guzmán

BUDDHA: SÍLA MYSLI

Jsme v životě šťastní a spokojeni? Většinou po tom toužíme, ale nemyslíme si, že bychom opravdu byli. Stále nám něco schází, a proto hledáme, zajímáme se, jak toto štěstí a spokojenost získat.

Inspirujme se starým buddhistickým učením. Kniha *Dhammapadam* (staré vydání ze čtyřicátých let má v podtitulu uvedeno „Buddhistická sbírka průpovědí správného života“) je jedním z těch živých děl, která nestárnou a rostou s námi, jelikož se jedná o filozofické texty. Ať je otevřeme kdykoliv, ve dvaceti nebo v osmdesáti, vždy pro nás mají nějakou moudrou radu, kterou jsme v nich předtím neviděli.

Původní Buddhovo učení je velmi jednoduché. Uvádí osm důležitých bodů, které je třeba dodržovat nepřetržitě, abychom se vyhnuli bolesti, byli šťastní a kráčeli tímto životem (a dalšími životy) co nejrychlejší, nejpřímější cestou, zlatou střední cestou. To, co se v textu zdá být velmi jasné a jednoduché, se ale stává obtížným v běžném životě, jenž přináší tolik nástrah, které nás od správného středu odvádějí, a navíc naše mysl neuvěřitelně komplikuje.

Co si tedy máme počít s naší myslí?

Mysl člověka je naším obrovským pomocníkem, ale jen pokud je správně vedena. Musíme si uvědomit, že je to naším nástrojem. A nástroj musí někdo řídit, ovládat. Přestože se někdy tváří a chová jako nejmocnější vládce, musíme být natolik silní, že jí dáme povel a nenecháme ji, aby si dělala, co chce.

První rada zní: myšlení jde první, přede vším ostatním.

Nejdříve myslím, potom konám. Nejprve mám nápad, potom ho mohu realizovat. Mám sen, a následně ho plním. Co budu dělat příští měsíc – o tom nejdříve přemýšlím a představuji si to. Svoji myšlenku mohu vyslat jako pomocníka, který mi připraví scénu, než já vstoupím na jeviště. Plánujeme, abychom na nic nezapomněli, abychom byli připraveni na to, co nastane. Mysl jde první – tedy vytvářejme takové myšlenky, které budou u počátku těch věcí a událostí, které opravdu chceme, aby se staly skutečností.

Druhá rada zní: mysl je třeba pěstovat.

Pěstují se rostliny, ale jak pěstovat mysl? Musíme o ni pečovat, jako o nejvzácnější květinu na naší zahrádce. Pokud chceme něco vypěstovat, staráme

se o semínka, pečlivě sázíme, zaléváme je pravidelně, chráníme před větrem, stavíme strašáky proti ptákům, stavíme ohradky proti všemu, co by rostoucí rostlinu mohlo okousat. Jak roste, okopáváme, vytrháváme plevel, hledáme účinné postřiky na škůdce, když na to přijde, tak dokážeme i bdít a v noci ji chránit před mrazem, abychom ochránili květy. S myslí je to stejné: je třeba kontrolovat, v jaké je kondici, dodávat jí ušlechtilé, krásné a dobré podněty, abychom měli o čem přemýšlet, usměrňovat myšlenky k ušlechtilým a neegoistickým snům a plánům, chránit ji před vlivy nízkých vášní, zlobou, nenávisť, žárlivostí – zavčas je vytrhnout a vyhodit jako plevel, jinak bude mysl zamořena.

Třetí rada zní: mysl je těkavá, a tak se pokusme udržet ji na místě, dosáhnout opravdové koncentrace.

Je těžké udržet myšlenky tam, kde je chceme mít. Představte si, že ani jedna myšlenka neodběhne k jiné. Všechny máme pod kontrolou. Nerozptylujeme se a umíme se dokonale soustředit. Zdá se nám to nemožné, ale stejně jako jsme schopni vycvičit naše svaly, Buddha mluví o schopnosti člověka vycvičit i svou mysl. Bez pozornosti to nepůjde. Je to stejné, jako když vypustíme malé děti na hřiště a musíme je všechny uhlídat, aby se nerozběhly každé na jinou stranu. Přivolejme mysl zpět, kdykoliv se bude chtít zatoulat nebo se vracet

k tomu, co už stejně nemůžeme změnit. Jinak nás to bude jen zdržovat na cestě a ubírat nám energii.

Čtvrtá rada zní: je moudré vyhnout se v myšlení, v jednání i v řeči veškerému špatnému konání.

Soudíme, hodnotíme to, co my nebo ostatní vykonáme. Díváme se na konkrétní čin. Ale nikdo nemůže nahlédnout do naší hlavy, zdali děláme dobré či špatné skutky v mysli. Ano, i na této úrovni můžeme spáchat mnoho zlého nebo udělat mnoho dobrého. Myslíme si, že pokud jen na něco pomyslíme, ale neuděláme to, že se vlastně nic nestalo. Byla to přece jen myšlenka, která nám prolétla hlavou. Toto je zásadní věc, kterou musíme změnit. Každá akce vyvolává reakci, nejen na fyzické úrovni, ale i na úrovni mentální. Buddha mluví o nutnosti kontroly mysli takovým způsobem, abychom nedovolili ani našim myšlenkám spáchat jakoukoliv nespravedlnost nebo vytvořit zlý úmysl. Naopak, doporučoval myslet na dobré, spravedlivé a krásné věci a zlobu nahradit laskavým jednáním. Potom dojdeme štěstí a vyrovnanosti a svými myšlenkami ovlivníme i svět kolem sebe.

Naše mysl má velkou sílu, proto ji využívejme jako užitečný nástroj, kterým budeme vytvářet naši budoucnost.

Jana Stará

THÉBY, JORGE ÁNGEL LIVRAGA

Podle starých tradic, které se do současnosti dochovaly na útržkovitých dokumentech z Východu i Západu ve formě „mytologií“ nebo příběhů v podobě dialogů, jež vedl Platón s egyptskými kněžími, osídlili lidé Zemi před milióny let.

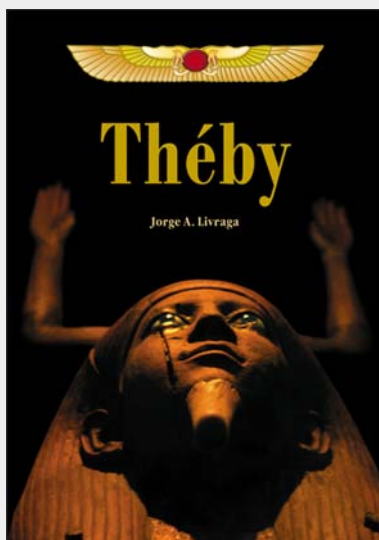
Tyto tradice vypovídají o jistém druhu „prehistorie“, v níž jsou kultury a civilizace pouhými okamžiky v nesmírně dlouhém a proměnlivém procesu. Kdyby to byla pravda, bylo by to, co známe nebo si myslíme, že známe z lidské minulosti, pouze její nepatrnou částí. Platón uvádí, že mu Egyptané vyprávěli o tom, jak si první Athéňané obdivuhodně vedli v dlouhotrvajících bojích s pirátskými flotilami z ostrova Poseidonis, posledního zbytku Atlantského kontinentu. Platón jim na to řekl, že o této události, která se podle Egyptanů stala před 9 500 lety, tzn. dnes před více než 11 800 lety, Athéňané nic nevědí. K takovému projevu neznalosti kněz dohodně, avšak ironicky poznamenal: „Vy, Řekové, zůstanete stále dětmi.“

Více méně totéž se stalo i důvěřivému Hérodotovi, když mu egyptští kněží vyprávěli o záznamech uchovávaných po více než sedmáct tisíc let. Nyní vidíme, že náš „skepticismus“ není nový..., stejně jako naše nevědomost.

Vrátíme-li se přímo k našemu tématu, tradice vyprávějí o Atlantském kontinentu, který existoval v době, jež předcházela civilizačním cyklům a době kamenné odpovídající středověku mezi dvěma civilizacemi. Asi před 850 000 lety

obrovské katastrofy (některé prameny je částečně připisují nekontrolovanému užívání marmat neboli atomové energie, která byla získávána přeměnou energie ve hmotu, tedy opačným postupem, než je to známo dnes) výrazně změnila tvář planety a vychýlila její osu vůči rovině ekliptiky. Velká Atlantida se rozpadla na dva menší kontinenty, dle Indů nazývané Ruta a Daitja. Posun zemské osy způsobil vynoření And, Ameriky a části Evropy, jak je známe dnes.

Lidstvo bylo téměř zcela zničeno. Mnozí z těch, kteří zůstali, upadli do barbarského „primitivismu“ a menší část osídlila zbytky větších měst. Po dlouhé době, o níž není nutné se zde zmiňovat, se před asi 70 000 lety setkáváme s posledním pozůstatkem Atlantidy v podobě ostrova Poseidonis, který popsal Platón a který měl pravděpodobně kolonie i v jiných částech světa. Jeho pokročilá kultura a civilizace zapustily kořeny v Africe, v oblasti dnešního Horního Egypta, když Nil, podstatně kratší nežli nyní a bez delty, ústil blízko dnešního Asjútu do již zmizelého Saharského moře, z něhož vystupovala jako svatý ostrov plošina, kterou dnes známe pod jménem Gízská.

Tito Atlantidané se usadili v oblasti Théb okolo dvou hlavních center: jednoho administrativního a náboženského, přesně na území města, které Řekové později nazvou Théby; a druhého na území Abydu, který byl spíše iniciačním centrem, kde se shromažďovali záhadní uctívající Božího hrobu, později nazývaného Osiridův hrob.

* * *

Théby nejsou místem fyzickým. Théby jsou stavem vědomí.
BLAŽENÝ JEST TEN, KDO ŽIJE V THÉBÁCH,
BLAŽENÝ JEST TEN, KDO V NICH UMÍRÁ!

V našich sídlech nebo na www.vecnakrasa.cz

NÁDHERNÝ ŽIVOT VČEL JAKO INSPIRACE SOUŽITÍ

Co neprospívá roji, neprospívá ani včele.
Marcus Aurelius

Včely jsou od pradávna symbolem dokonalého soužití a spolupráce. Zcela oprávněně. Včelí společenstvo funguje jako jediný organismus, kde každá jednotlivá buňka – každá včela – má svou úlohu a přispívá k rozvoji celku. V tomto článku se krátce podíváme, jak tento organismus funguje.

Nejpestřejší je život dělnic, které v úle odvedou téměř všechnu práci, a také se jich tam vyskytuje nejvíc: v silném včelstvu jich žije kolem šedesáti tisíc. Jaké činnosti se dělnice věnuje, závisí na jejím věku. Nově vylíhnutá včela plní funkci uklízečky, pohybuje se po plástu a čistí buňky. Po třech nebo čtyřech dnech se dělnice aktivují žlázy produkující mateří kašičku, látku bohatou na bílkoviny, kterou krmí larvy. Dělnice staré devět až osmnáct dnů se stávají stavitelkami. Právě v tomto věku jejich žlázy produkují nejvíce vosku, a proto se věnují výstavbě plástů. Následující týden pak dělnice drží stráž na česně (vstup do úlu) – v tomto věku produkují její jedové žlázy nejsilnější jed, a je tedy nejlépe vyzbro-

jena pro boj s vetřelcem. Tím může být například sršeň, který je predátorem včel, nebo také včely z jiného úlu, které se snaží vykrást zásoby. Po ukončení strážní služby začíná dělnice vylétávat z úlu a shánět zásoby nektaru a pylu, což ji zaměstná do konce jejího života.

Dělnice jsou sice samičky, ale jejich pohlavní orgány jsou zakrnělé. Jedinou samičkou schopnou reprodukce je včelí matka. Dříve se pro ni používalo také označení královna, ale v poslední době se od něj upouští. Slovo královna totiž navozuje dojem, že tato včela v úlu vládne, ale výzkumy naznačují, že o důležitých událostech ve včelstvu rozhodují spíše starší dělnice. Matka má jediný úkol: zajistit nové generace včel.

Na rozdíl od dělnic, které žijí pouze několik týdnů (letní generace), nanejvýš měsíců (zimní generace), se matka dožívá kolem pěti let. Spáří se pouze jednou – krátce po svém vylíhnutí vyletí na snubní let, ve vzduchu se spáří s několika trubci a vytvoří si tak celoživotní zásobu spermatu. Pak se vrátí do úlu a prakticky jej již neopouští. Jedinou výjimkou

je rojení, k němuž dochází, pokud se včelstvo rozroste natolik, že mu úl přestává stačit. V takovém případě vytvoří dělnice matečník, speciální buňku miskovitého tvaru, ve které vychovávají novou matku. Po jejím vylíhnutí opouští stará matka s polovinou včelstva úl a hledá nový domov, zatímco mladá matka zůstává v úle původním.

Posledními členy včelstva, o kterých se zbývá zmínit, jsou trubci. V úlu jich žije podstatně méně než dělnic, přibližně tři sta až šest set, a ke konci léta je tam najdeme jen výjimečně. Jediným úkolem trubců je oplodnění včelí matky, takže jakmile skončí období páření, dělnice je začínají z úlu vyhánět, a trubci pak venku uhynou hladu nebo zimou. V tomto ohledu se chování včelího společenstva může zdát drsné a podobných momentů najdeme v životě včel více: například pokud včelí matka již neklade dostatečné množství vajíček, dělnice vychovávají novou matku a starou zabijí. Zaznamenány byly i případy, kdy strážkyně na česně nevpustily zpět do úlu létavky, které se venku nakazily nějakou nemocí. Může nás napadnout otázka, proč dávat lidem za příklad spolupráce a soužití společenstvo, které se bez milosti zbavuje oslabených nebo již nepotřebných členů?

Žádná metafora nikdy není dokonalá a včely se musejí vypořádávat s odlišnými problémy než lidé. Požadavky k přežití jsou nelítostné, zejména v zimním období: včely musí během jara a léta nasbírat dostatek zásob, aby přežily podzim a zimu, kdy jim příroda žádné zdroje potravy nenabízí. Živit stovky trubců by znamenalo vážné riziko, že zásoby nevystačí, a to by znamenalo smrt všech včel. Stejná logika se uplatňuje při výměně matky: aby včelstvo přežilo zimu, musí být dostatečně početné. Včely totiž svým pohybem vytvářejí v úle teplo. Málo včel znamená větší obtíže s udržením správné teploty. Kromě toho přináší nízký počet včel i další potíže: slabé společenství se obtížněji brání v případě útoku na úl a má větší potíže se sháněním zásob. Lidé mají přece jen více nástrojů pro přežití, a především, cílem lidské společnosti není – nebo by přinejmenším nemělo být – pouhé přežití a hodnota lidské bytosti zdaleka není jen v tom, jakou dokáže odvést fyzickou práci.

Neděsme se tedy toho, co včelám diktuje nutnost, a raději se zaměříme na to, v čem by lidem rozhodně neškodilo trochu se včelami inspirovat. Jednou z fascinujících vlastností včel je schopnost pružně reagovat na vnější okolnosti. Výše jsme uvedli roz-

dělení prací dělnic podle věku. V případě nutnosti se ale toto uspořádání může velmi rychle změnit. Pokud třeba uhynie větší množství létavek – například v důsledku otravy pesticidy – mladší dělnice začínají rychleji dospívat, aby mohly chybějící starší generaci nahradit. A naopak, starší dělnice dokážou obnovit funkci žláz produkujících mateří kašičku nebo vosk, a v případě nutnosti tedy mohou pomoci mladším družkám.

Stejná pružnost se projeví i v případě úhynu matky. Včely nepřítomnost matky zaznamenají již během několika hodin, a pokud jsou v úlu mladé larvičky, dokážou dělnice tuto situaci napravit. Jak dělnice, tak matka se totiž líhnou z oplozených vajíček (trubci z neoplozených), takže při vylíhnutí ještě není definitivně rozhodnuto, zda se z larvy stane dělnice, nebo matka – to záleží na tom, čím dělnice larvu krmí. V případě ztráty matky tedy včely vyberou larvy, ze kterých odchovají novou matku.

Krásnou ukázkou spolupráce a přizpůsobivosti je i zimování. Zatímco ve své původní domovině, v Africe, mohly včely bez potíží létat, pracovat a hledat potravu celý rok, v našich klimatických

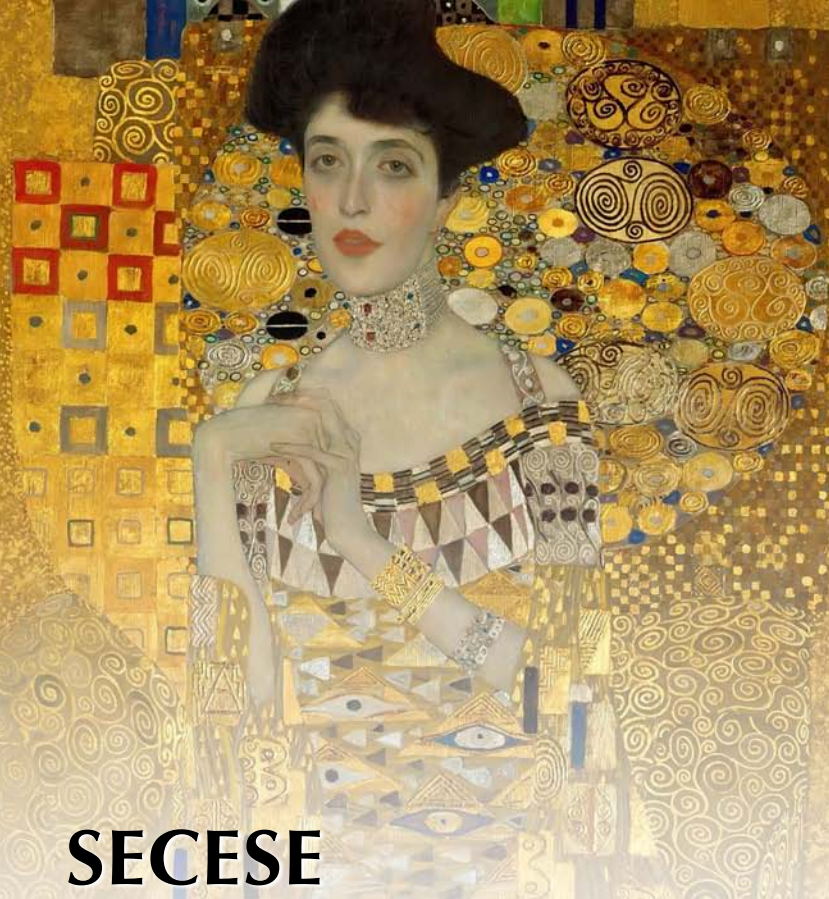
poměrech se naučily přečkat podmínky, pro které dosud nebyly uzpůsobeny. Včela nepřežije teplotu nižší než pět stupňů, a proto si přes zimu v úle „topí“. Jakmile začnou teploty na podzim klesat, včely ustávají v běžných pracích, matka přestává klást a veškerá energie se soustředí na přečkání zimy. Včely se v úle shlukují do chomáče a pohybem svých těl produkují teplo. Intenzita pohybu se mění v závislosti na teplotě venku tak, aby uvnitř úlu panovala konstantní teplota: ve středu chomáče kolem dvaceti pěti stupňů, na vnějším okraji minimálně devět stupňů. Včely neustále mění své pozice a střídají se v tom, která je uvnitř a která vně.

S podobnými příklady bychom mohli pokračovat velmi dlouho. Známá je například jejich schopnost sdělovat si pomocí „tance“, kde se nachází

vydatný zdroj potravy. Zajímavá je tvorba propolisu, který má dezinfekční účinky, a včely ho ve svém úle používají, jako by věděly, jaké nebezpečí pro ně mohou představovat bakterie a jiné mikroorganismy. Mohli bychom mluvit o feromonech, které používají ke vzájemné komunikaci, o jejich vynikajícím orientačním smyslu a dalších a dalších fascinujících faktech. Ale vraťme se k tomu, čím jsme začínali. Včely jsou od pradávna vzorem soužití a spolupráce. Proč? Protože jsou velmi vnímavé vůči situaci v úle i vůči světu, který je obklopuje. Díky tomu vždy vědí, co je v danou chvíli potřeba, a podle toho jednají. Možná právě tohle je vlastnost, která lidi od pradávna na včelách fascinuje, kvůli níž mnohé starověké národy spojovaly včely nejen s pracovitostí, ale i s moudrostí.

Jiřina Koubková

SECESE

Gustav Klimt, Alfons Mucha, Antoni Gaudí, Louis Tiffany, Dušan Jurkovič... krátký výčet proslulých jmen má jednoho společného jmenovatele, a tím je secese. Poslední univerzální umělecký sloh přelomu 19. a 20. století zasáhl do všech oblastí života. Po vzoru dřívějších stylů sjednotil architekturu, sochařství i malířství. Ovlivnil módu, nábytek i výrobu šperků. Název vznikl z latinského *secession*, což se nejčastěji překládá jako odloučení, oddělení nebo odštěpení, protože u zrodu secese stojí snaha vymezit se vůči historismu a pouhému kopírování starých vzorů. Ti, kteří stáli u kolébky slohu známého též jako Jugendstil, Modern Style nebo Art Nouveau, protestovali proti zastaralým konvencím akademií. Jejich snahou bylo vytvořit nový, osobitý styl, jenž by odpovídal duchu moderní doby, využíval nové materiály a techniky, ale současně převzal zdobné umělecké prvky z předchozích stylů či exotických oblastí. Především měl přinášet krásu, barevnost, ladnost a harmonii do všech oblastí života.

Příroda pro nás den za dnem maluje obrazy nekonečné krásy, kéž máme oči, abychom je dokázali vidět. John Ruskin

Kořeny secese najdeme kolem poloviny 19. století ve viktoriánské Anglii v myšlenkách anglického spisovatele a uměleckého kritika Johna Rus-

kina. Ten odsuzuje dopady průmyslové revoluce vedoucí k masové produkci v továrnách a k všeobecnému snížení kvality vyráběných předmětů každodenní potřeby. Trvá na tom, aby se v domácnostech objevovaly předměty s estetickou hodnotou, aby člověk neztratil cit pro krásu. Odmítá dělení umění na výtvarné a dekorativní a jeho hlavní význam vidí ve sjednocení umění a řemesla, jak tomu bylo dříve. Tyto myšlenky stály u zrodu ideje secesního umělce-řemeslníka. Ruskin se také přiklání k názoru, že hlavním zdrojem inspirace pro umělce by měla být příroda. Nikoli však bezduché napodobování přírody známé z dřívějších období.

Příroda je stále otevřená kniha a jen v ní opravdu stojí za to číst. Antoni Gaudí

Umělci secese vnímali přírodu jako oblast, kterou člověk nestvořil, ale jeho úkolem je ji ochraňovat, protože je čistá a původní. Toto pojetí jim však nebránilo přírodu zušlechťovat a vtisknout jí dokonalost ve svých dílech. Vraceli se k přírodě, aby v ní našli nové formy, ale nepokoušeli se o její přesné napodobování, proto často sáhli ke stylizaci a k vytváření nejrůznějších ornamentů. Byli fascinováni proměnlivostí přírody, a proto se oblíbenými motivy stávaly například váčky či motýli. Mezi často zpodobňovaná zvířata patřili

pro svou krásu a vznešenost pávi a labuť. Motivy z rostlinné říše se objevovaly ještě častěji. Fasády secesních domů proto mnohdy zdobí vinoucí se úponky rostlin, listy, květy lilií či siluety stromů. Umělecky zpracované předměty každodenní potřeby se mění v nymfy, nohy stolních lamp ve stonky a kliky dveří ve vlající spletené vlasy. Mezi šperky nalezneme dokonale provedené plastiky žen s motýlími křídly nebo mořských panen.

Dalším velmi významným zdrojem inspirace se pro umělce stalo japonské umění. Do Evropy se od poloviny 19. století začaly z Japonska dovážet nej-různější umělecké předměty, jako byly vějíře, vázy, skříňky z lakovaného dřeva, porcelán či kimona. Japonští umělci kladli důraz na dekorativní linii vytvářející plošné ornamenty a asymetričnost. I oni vycházeli z detailního pozorování přírody. Odtud se do secesního umění dostávají motivy třešňových květů, kosatce či lekníny.

Velmi důležitou roli hrály barvy, jež dodávaly uměleckým předmětům hlubší symbolickou hodnotu. Využívaly se neobvyklé barevné odstíny. Žlutá byla barvou slunce, života a radosti. Červená ve své rozporuplnosti asociovala počátek

života a život jako takový, ale také násilí, krev nebo smrt. Zelená se uplatnila ve spojení s vegetativní ornamentikou. Modrá ve světlejších tónech symbolizovala čistotu, klid, nadzemskost, mír, ticho, ale také moudrost. Její temnější odstíny byly spojovány s tím neskutečným a nadčasovým. Fialová vyznačovala tajemnosti a ojedinělost, díky čemuž se stala jednou z nejpoužívanějších barev secese. Černá byla využívána pro zdůraznění křivek a jako ohraničující obrysová linie tak typická pro secesní obrazy. Bílá asociovala čistotu a v secesním umění byla symbolem absolutního ticha, a dokonce i smrti. Symbolickým způsobem se pracovalo i s materiály. Jejich symboliku převzali umělci z Východu, kde zlato a jantar znamenaly lásku, korály radost, perly a stříbro čestnost a pravdivost.

Secese vládla světu umění jen několik desetiletí, ale zanechala důležitý odkaz nadčasové krásy, ladných linií a harmonických tvarů či barev, které my lidé tolik potřebujeme, abychom mohli vidět nejen projevy toho, co je krásné, ale i to, co je dobré, pravdivé a spravedlivé.

Petra Pavlíčková

LÉČIVÁ SÍLA PŘÍRODY

Příroda v sobě ukrývá mnoho potenciálních léčivých prostředků a mnoho skrytých sil, které byly v minulých dobách známé a používaly se k léčení. V současné době jsme se přírodě trochu vzdálili, na mnoho takových schopností jsme zapomněli a poznatky jsme ztratili. Přesto tušíme, že se v našem okolí nachází velké bohatství způsobů léčení, a doufáme, že budeme odhalovat další a další cesty, jak v ní najít pomoc při různých nemocech.

Jednu z takových metod, která se používala v dávných dobách a kterou znovu přivedl na světlo denní jeden z velikánů medicíny, renesanční lékař Paracelsus, on sám nazval naukou o signaturách. Je to vlastně způsob, jak proniknout do hloubek přírody a bytostí, které ji obývají, a zachytit jejich vnitřní schopnosti, které se mohou využít i k léčení. Paracelsus jednoduše říká, že na základě zevnějšku si můžeme utvořit obraz o vnitřku, o podstatě a účinku. Tato metoda vychází z předpokladu, že pokud má něco podobný vzhled, má to i podobnou podstatu, protože to vnitřní se dle zákonů přírody vždy odráží v tom vnějším. A díky podobné podstatě jsou tyto věci ve vzá-

jenném sympatickém vztahu a mohou na sebe léčebně působit.

Na první pohled to vypadá jako prostá a snadná metoda, ale čím hlouběji se do ní noříme, tím záhadnější úrovně různého působení se nám odhalují. Touto metodou nenajdeme snadným způsobem panaceu, ale možná se více přiblížíme tomu neviditelnému v přírodě a dokážeme lépe porozumět světu kolem nás, nejrůznějším souvislostem v něm i sami sobě.

Signatura barev

Jako jednoduchý příklad této metody si uvedeme signatury barev, jak je Paracelsus popisoval, když zkoumal různé rostliny.

O **žluté** prohlásil, že je to nejveselejší ze všech barev, že potěší oko, rozevře srdce a rozveselí mysl. Je spojená se světlem, teplem a zráním, vhodná pro játra a žluč.

Červená je barva krve, ohně a tepla. Skrývá v sobě životní sílu, energii a moc, ale také hněv, boj a ničení. Proto je u rostlin s červenými květy

možné předpokládat schopnost léčit zánět, zvyšovat obranyschopnost, posilovat krev.

Modrá je nebeská modř, nebeské světlo, představuje nebe, nekonečno. Je chladivá, uklidňující a někdy smutná. Proto ji Paracelsus používal na léčbu očí, nemocí plic a jako uklidňující prostředek při podráždění.

Zelená je spojena s planetou Venuší a představuje život, regeneraci, klid a naději. Jsou s ní spojené ledviny, štítná žláza a ženské orgány. Zelená léčí rány a regeneruje duši.

Bílá účinkuje na sliznice, horečky a lymfu. Je to čistota, prázdnota, sníh, nový počátek.

Signatura některých plodů

Dalším zajímavým způsobem se signatury projevují v souvislosti s některými plody, s ovocem a zeleninou. Signatura se projevuje velkou podobností plodu s nějakým orgánem. Tato podobnost byla už od pradávna využívána při léčení a pozitivním působení na lidský organismus. Ale i současní vědci často zjišťují, že v dané zelenině či ovoci se skutečně nacházejí látky, které jsou podobnému orgánu prospěšné.

Vlašský ořech a mozek

Vlašský ořech na první pohled vypadá jako lidský mozek. Má podobný tvar, spoustu závitů jako mozková kůra, a dokonce je rozdělený na poloviny, stejně jako mozkové hemisféry. Pravidelná konzumace vlašských ořechů podporuje správnou funkci mozku kvůli velkému množství omega-3 mastných kyselin, vitaminů E, B1 a B6 a lecitinu, což jsou všechny látky pro mozek prospěšné. Snižují tak únavu, stres či podrážděnost.

Mrkev a zrak

Když se mrkev nakrájí na kolečka, má strukturu lidského oka. Je v ní rozpoznatelná zornička i duhovka, a má v sobě i malé paprskovité nitky, podobně jako v oku. Mrkev obsahuje beta-karoten, který snižuje riziko šedého zákalu a chrání před makulární degenerací. Také posiluje prokrvení oka a tím zlepšuje jeho funkci.

Rajče a srdce

Rajče je červené, plné šťávy a skrývá uvnitř čtyři dutiny, velmi podobné čtyřem srdečním dutinám, pomocí kterých se krev pumpuje do celého těla. Vědci zjistili, že rajčata obsahují velké množství lykopenu, který výrazně snižuje hladinu cholesterolu v krvi. Jejich konzumací lze tedy předcházet vzniku kardiovaskulárních onemocnění, protože jednou z jejich zásadních příčin je ukládání cholesterolu ve stěnách cév, čímž se cévy zužují

a stávají neprostupnými. Kromě toho rajčata posilují celý organismus, jsou zdrojem důležitých vitamínů a minerálů a mají i diuretické účinky, a mohou tak zmírňovat otoky, které vznikají právě při nedostatečné činnosti srdce.

Avokádo a děloha

Pokud avokádo otočíme užším koncem dolů, vypadá jako děloha, a dokonce má uprostřed pecku jako plod v děloze. Kromě mnoha výživných látek, jako jsou vápník, železo, draslík, vitamíny B, E a C a esenciální aminokyseliny obsahuje velké množství kyseliny listové, která je velmi prospěšná pro vývoj plodu v těhotenství. Různé vědecké studie dokonce prokázaly, že konzumace avokáda během těhotenství dokáže zmírnit hormonální výkyvy, které jsou v těhotenství běžné. A také dokáže zamezit nadměrnému přibírání na váze.

Fíky a varlata

Fíky mají přímo tvar varlat, na stromě rostou v párech a jsou plná semínek. Proto byly již ve starověku používány na zvýšení plodnosti. Fíky zvyšují počet spermií a jejich mobilitu, a tudíž i schopnost oplození.

Citrusy a prsní žlázy

Vnitřek citrusů je svojí strukturou velmi podobný mléčným žlázám v prsou. A také jsou pro ně

velmi užitečné. Kromě velkého množství vitamínu C obsahují také vitaminy A a B a skupinu antioxidantů, jako jsou limonoidy, flavonoidy a karotenoidy, které jsou účinné v profylaxi proti nádorovým onemocněním. Citrusy také urychlují oběh lymfy, čímž umožňují odtok škodlivých látek.

Cibule a buňka

Podle těchto přírodních principů je cibule přirovnávána k lidským buňkám, a proto výrazně působí na celý organismus. Znamé jsou její detoxikační účinky a vliv na zvyšování imunity. Povzbuzuje chuť k jídlu, pomáhá při různých zánětech, protože umožňuje postiženým buňkám zbavit se rychle různých toxických látek vzniklých zánětem. Proto má také velmi široké pole působnosti při zánětech dýchacích cest, očí či kůže.

Těchto několik příkladů nám nepomůže vyléčit se ze všech nemocí, ale možná začneme více naslouchat svojí intuici, když si naše tělo samo říká, co je pro něj dobré. A snad se dokážeme přiblížit přírodě a více se cítit součástí jejího sice velmi složitého, ale téměř dokonalého systému, ve kterém se projevuje život. Třeba pochopíme, že nestojíme mimo ni, ale že jsme platným článkem tohoto velkého organismu a že pokud s ní budeme žít v harmonii, budeme ve větší harmonii i sami se sebou.

Jana Aksamítová

PROGRAM AKTIVIT

LISTOPAD 2023

SVĚTOVÝ DEN FILOZOFIE přehled akcí:

**FILOZOFIE V AKCI ...ANEB
JAK VYJÍT VEN Z JESKYNĚ?**
Přednáška u příležitosti
Světového dne filozofie

**PSYCHA JAKO NÁSTROJ AKCE ...ANEB
PRAKTICKÁ CVIČENÍ Z PSYCHOLOGIE**
Večer u příležitosti
Světového dne filozofie

**UMÍME (SI) HRÁT? ...ANEB
DIVADELNÍ A TANEČNÍ DÍLNA**
Večer u příležitosti
Světového dne filozofie

**CAFÉ SYMPOSION:
SOKRATES A PROBUZENÍ DUŠE**

PSYCHOLOGIE NÁVYKŮ
Přednáška

PROSINEC

**SYMBOLISMUS
ZIMNÍHO SLUNOVRATU**
Přednáška

KURZ FILOZOFIE PRO ŽIVOT

Chtěli byste lépe poznat sami sebe a svět, který nás obklopuje? Máte otázky a hledáte odpovědi? Existuje více cest, jak je najít. A jednu z nich odjakživa nabízí filozofie. Když se dnes řekne slovo filozofie, často si představíme teoretickou disciplínu odtrženou od praktického života. Tento kurz vám přiblíží filozofii takovou, jaká ve své podstatě je: srozumitelnou a užitečnou v našem každodenním životě.

Filozofie pro život

PŘÍRODNÍ FILOZOFIE
ČLOVĚK A UNIVERZUM
ODKAZ DÁVNÉ INDIE
ZÁHADY TIBETU
BUDDHISTICKÁ FILOZOFIE
MOUDROST ČÍNY
VÝZVA ŽIVOTA VE SPOLEČNOSTI
PLATON A „MÝTUS O JESKYNI“
ARISTOTELES
PLOTIN A NEOPLATONICKÁ ŠKOLA
DŮLEŽITOST VÝCHOVY
EGYPT
ŘÍM A STOIKOVÉ
DĚJINY, PAMĚŤ A ZKUŠENOST
DĚJINY A MYTOLOGIE
HISTORICKÉ CYKLY
SVOBODA A OSUD

Součástí kurzu jsou cvičení rozvíjející
schopnosti člověka:

POZORNOST
KONCENTRACE
PAMĚŤ
IMAGINACE
VŮLE atd.

SVĚTOVÝ

DEN

FILOZOFIE

„Udělejte ze svého světa svět velkých Idejí,
slavné pozvednutí, takovým způsobem,
aby vás obývaly dobré bytosti,
dobré touhy, dobré myšlenky a city.“

Jorge Ángel Livraga